

Źródła analizowane

Akunin B., Azazel, przeł. J. Czech, Warszawa 2003.

Bliss K., Sinéad O'Connor Allegedly Posts Possible Suicide Note on Facebook Page, "Billboard", 29.11.2015, <https://www.billboard.com/articles/news/6777915/sinead-oconnor-overdose-facebook> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Darabont F. (reż.), Skazani na Shawshank (The Shawshank Redemption), 1994.

Dostojewski F., Dziennik pisarza, t. 2, przeł. M. Leśniawska, Warszawa 1982.

Goethe J.W., Cierpienia młodego Wertera, przeł. L. Staff, w: J.W. Goethe, Dzieła wybrane, Warszawa 1983.

Jak wyglądałby Wasz list pożegnalny?, Autoagresywni.pl, <http://www.autoagresywni.pl/viewtopic.php?t=1643&start=0> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Jesienin S., ... [Żegnaj, przyjacielu], w: S. Jesienin, Poezje Sergiusza Jesienina, przeł. T. Mongird, Warszawa 1975.

Kalisz K., Mężczyzna podejrzany o otrucie syna i siebie zostawił pożegnalny list na Facebooku, NaTemat.pl, 26.11.2018, <https://natemat.pl/256095,tragedia-na-bemowie-zabil-swoje--dziecko-i-popelnil-samobojstwo-mamy-list> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Ksiądz doprowadził do samobójstwa 13-latka?, Dziennik.pl, 8.07.2008, <https://wiadomosci.dziennik.pl/wydarzenia/artykuly/78173,ksiazd-doprowadzil-do-samobojstwa-13-latka.html> (dostęp: 4.05.2019 r.).

List pożegnalny - czy musi być?, senior.pl, <http://www.grupy.senior.pl/List-pozegnalny-czy-musi-byc,t,232700,8.html> (dostęp: 4.05.2019 r.).

List pożegnalny, przeł. NN, http://kcobain.prv.pl/list_pozegnalny.html (dostęp: 4.05.2019 r.).

List pożegnalny do przyjaciółki, <http://www.opowi.pl/list-pozegnalny-do-przyjaciolki-a11191/> (dostęp: 4.05.2019 r.).

List samobójcy, <http://www.opowi.pl/list-samobojcy-a28585/> (dostęp: 4.05.2019 r.).

List samobójcy, <https://poezja.org/utwor/48583-list-samob%C3%B3jcy/> (dostęp: 4.05.2019 r.).

McDonagh M. (reż.), Trzy Billboardy za Ebbing, Missouri (Three Billboards Outside Ebbing, Missouri), 2017.

Mroczkowska E., KUNOWO: LIST pożegnalny KSIĘDZA Ryszarda K., który popełnił SAMOBÓJSTWO - Zło opanowało mój umysł, "Super Express", 4.08.2012, <https://www.se.pl/wiadomosci/polska/kunowo-list-pozegnalny-ksiedza-ryszarda-k-ktory-popelnil-samobojstwo-zlo-opanowalo-moj-umysl-aa-SJmz-9BVD-srd9.html> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Pamiętnik samobójcy #14, 5.07.2018, <http://wpisysamobojcy.blogspot.com/2018/07/pamietnik--samobojcy-14.html> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Przy ciele Kate Spade znaleziono list pożegnalny do córki. Treść jest wzruszająca, "Wprost Świat", 6.06.2018, <https://www.wprost.pl/swiat/10130185/przy-ciele-kate-spade-znaleziono-list-pozegnalny-do-corki-tresc-jest-wzruszajaca.html> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Stachura E., Do pozostałych, w: E. Stachura, Wiersze pozostałe, Toruń 2000.

Tak wyglądałby mój list pożegnalny gdybym popełnił samobójstwo, kafeteria.pl, <https://f.kafeteria.pl/temat-5654587-tak-wygladalby-moj-list-pozegnalny-gdybym-popelnil-samobojstwo/> (dostęp: 4.05.2019 r.).

~Trzydziesta piąta kartka z pamiętnika~, 16.12.2018, <http://pamietnik-samobojcyy.blogspot.com/> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Will J., Dear Cloud's Nine9 Reveals Jonghyun's Parting Letter as Requested by Jonghyun Himself, AllkPop, 18.12.2017, <https://www.allkpop.com/article/2017/12/dear-clouds-nine9-revealsjonghyuns-parting-letter-as-requested-by-jonghyun-himself> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Young E. (reż.), Weronika postanawia umrzeć (Veronika Decides To Die), 2009.

Załączniki I-XXXVIII oraz 1-20.

Źródła wykorzystane

I Kongres Suicydologiczny, Łódź, 22.03.2018, 10 faktów o niepotrzebnych śmierciach, <https://www.gov.pl/documents/292343/436711/Fakty+dokument.docx> (dostęp: 4.05.2019 r.).

18-latka chciała się zabić. Znaleźli ją na dworcu, FAKT24, 24.09.2015, <https://www.fakt.pl/wydarzenia/polska/wroclaw/wolow-policjanci-udaremniili-samobojstwo-18-latki/40dyg9d> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Agamben G., Co zostanie z Auschwitz, przeł. S. Królak, Warszawa 2008.

Alvarez A., Bóg Bestia. Studium samobójstwa, przeł. Ł. Sommer, Warszawa 2011.

Améry J., Podnieść na siebie rękę, przeł. B. Baran, Warszawa 2007.

Arbeit S.A., Blatt S.J., The differentiation of simulated and genuine suicide notes, "Psychological Reports" 1973, t. 33, s. 283-297. <https://doi.org/10.2466/pr0.1973.33.1.283>

Arkuszewski P. i in., Śmierć Sergiusza Jesienina - Samobójstwo czy zabójstwo upozorowane na samobójstwo? Analiza wybranych okoliczności zgonu i obrażeń ciała, "Acta Universitatis Lodziensis. Folia Luridica" 2018, t. 83, s. 21-31. <https://doi.org/10.18778/0208-6069.83.03>

Arystoteles, Etyka nikomachejska, przeł. D. Gromska, w: Arystoteles, Dzieła wszystkie, t. 5, Warszawa 1996.

asz/r/kwoj, Rosyjskie media na cenzurowanym: zakaz pisania o samobójstwach chorych na raka, TVN24, 20.03.2015, <https://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/rosyjskie-media-ocenzurowane-nie-moga-pisac-o-przyczynach-samobojstw,526160.html> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Austin J.L., Mówienie i poznawanie, przeł. B. Chwedeńczuk, Warszawa 1993.

Bachtin M., Estetyka twórczości słownej, Warszawa 1986.

Bacon F., Novum Organum, przeł. J. Wikariak, Warszawa 1955.

Bähr A., Between "self-murder" and "suicide": The modern etymology of self-killing, "Journal of Social History" 2013, t. 46, z. 3, s. 620-632. <https://doi.org/10.1093/jsh/shs119>

Bałandynowicz A., Reakcja społeczeństwa wobec problemu suicydalnego jednostki, w: B. Hołyst i in. (red.), Samobójstwo, Warszawa 2002.

- Barr W. i in., Self-harm or attempted suicide? Do suicide notes help us decide the level of intent in those who survive?, "Accident and Emergency Nursing" 2007, t. 15, z. 3, s. 122-127.
<https://doi.org/10.1016/j.aen.2007.04.005>
- Baudrillard J., Wymiana symboliczna i śmierć, przeł. S. Królak, Warszawa 2007.
- Baumeister R.F., Suicide as escape from self, "Psychological Review" 1990, t. 97, z. 1, s. 90-113.
<https://doi.org/10.1037/0033-295X.97.1.90>
- Beck A.T. i in., Relationship between hopelessness and ultimate suicide: A replication with psychiatric outpatients, "The American Journal of Psychiatry" 1990, t. 147, z. 2, s. 190-195.
<https://doi.org/10.1176/ajp.147.2.190>
- Bednarski L., Urbanek A., Śmierć samobójcza - perspektywa kryminalistyczna i pedagogiczna, Kraków 2012.
- Behera C. i in., E-suicide note: A newer trend and its medico-legal implications in India, "Medico-Legal Journal" 2014, t. 82, z. 2, s. 80-82. <https://doi.org/10.1177/0025817213514157>
- Bennell C. i in., Determining the authenticity of suicide notes: Can training improve human judgment?, "Criminal Justice and Behaviour" 2011, t. 38, z. 7, s. 669-689.
<https://doi.org/10.1177/0093854811405146>
- Bhatia M.S. i in., Suicide notes: Psychological and clinical profile, "The International Journal of Psychiatry in Medicine" 2006, t. 36, z. 2, s. 163-170. <https://doi.org/10.2190/5690-CMGX-6A1C-Q28H>
- Bielak A., Fala samobójstw nastolatków. "Przestano informować o tym w mediach z lęku przed efektem Wertera", Gazeta.pl Weekend, 11.12.2015,
<http://weekend.gazeta.pl/weekend/1,152121,19346923,fala-samobojstw-nastolatkow-przestano-informowac-o-tym-w-mediach.html> (dostęp: 4.05.2019 r.).
- Bjerg K., The suicidal life-space: Attempts at a reconstruction from suicide notes, w: E.S. Shneidman (red.), Essays in Self-Destruction, New York 1967.
- Black S.T., Comparing genuine and simulated suicide notes: A new perspective, "Journal of Consulting and Clinical Psychology" 1993, t. 61, z. 4, s. 699-702. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.61.4.699>
- Brevard A. i in., A comparison of suicide notes written by suicide completers and suicide attempters, "Crisis: The Journal of Crisis Intervention and Suicide Prevention" 1990, t. 11, z. 1, s. 7-11.
- Bridge J.A. i in., Association between the release of Netflix's 13 reasons why and suicide rates in the United States: An interrupted times series analysis, "Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry" 2020, t. 59, z. 2, s. 236-243. <https://doi.org/10.1016/j.jaac.2020.08.024>
- Brierre de Boismont A., Du Suicide et de la Folie Suicide, Paris 1856.
- Brodniak W.A., Urban J. (red.), Poradnik dla duchownych kościoła rzymskokatolickiego. Afirmacja Życia. O zapobieganiu zachowaniom samobójczym, Płock 2016.
- Burszta W., Antropologia kultury: tematy, teorie, interpretacje, Poznań 1998.
- Callanan V.J., Davis M.S., A comparison of suicide note writers with suicides who did not leave notes, "Suicide and Life-Threatening Behavior" 2009, t. 39, z. 5, s. 558-568.
<https://doi.org/10.1521/suli.2009.39.5.558>

Canetto S.S., Lester D., Love and achievement motives in women's and men's suicide notes, "The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied" 2002, t. 136, z. 5, s. 573-576.

<https://doi.org/10.1080/00223980209605552>

Capstick A., Recognition of emotional disturbance and the prevention of suicide, "British Medical Journal" 1960, t. 1, z. 5180, s. 1179-1182. <https://doi.org/10.1136/bmj.1.5180.1179>

Carlson R.J., I'm in the Tub, Gone: A Collection of Authentic Suicide Letters, Hongkong 2013.

Chwedeńczuk B., Wstęp. Myśl Johna Langshawa Austina, w: J.L. Austin, Mówienie i poznawanie, przeł. B. Chwedeńczuk, Warszawa 1993.

Chwin S., Samobójstwo jako doświadczenie wyobraźni, Gdańsk 2010.

Cohen S.L., Fiedler J.E., Content analysis of multiple messages in suicide notes, "Life-Threatening Behavior" 1974, t. 4, s. 75-95.

Coleman L., The Copycat Effect, New York 2004.

Copleston F., Historia filozofii, t. 8, przeł. B. Chwedeńczuk, Warszawa 1989.

Co Słowianie i Germanie robili z trupami samobójców? Nieboszczyk mógł przecież zjadać ubranie i tym szkodzić żywym, Babskie Gusła, 31.03.2019, <http://babskiegusla.pl/2019/03/31/co-robiono-z-trupami-samobojcow-nieboszczyk-mogl-przeciez-zjadac-ubranie-i-tym--szkodzic-zywym/> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Cross C.R., Heavier than Heaven: A Biography of Kurt Cobain, West Port 2001.

Czabański A., Profilaktyka postsuicydalna dla młodzieży i jej rodzin, Poznań 2009.

Czabański A., Samobójstwa altruistyczne, Kraków 2009.

Czabański A., Zachowania samobójcze osób starszych, w: K. Wieczorowska-Tobis, D. Talarska (red.), Różne oblicza starości, Poznań 2011.

Czabański A., Markwitz N., Samobójcze fora dyskusyjne w Internecie - analiza zjawiska, w: J. Kleban, W. Wieczerzycki (red.), Era społeczeństwa informacyjnego, Poznań 2006.

Czabański A., Markwitz N., Tematyka samobójstw w internetowych blogach, "Poznańskie Zeszyty Humanistyczne" 2007, z. 8, s. 73-83.

Darbonne A.R., Suicide and age: A suicide note analysis, "Journal of Consulting and Clinical Psychology" 1969, t. 33, s. 46-50. <https://doi.org/10.1037/h0027391>

Dawidziuk M., Dyskurs i gatunek wypowiedzi jako podstawowe pojęcia współczesnej lingwistyki - wprowadzenie, "Językoznawstwo" 2014, t. 1, z. 8, s. 19-29.

Deleuze G., The Exhausted, w: G. Deleuze, Essays Critical and Clinical, przeł. D.W. Smith, M.A. Greco, London 1997.

Delgado K.J., The Role of Relationships in Completed Suicide: A Gendered Analysis of Suicide Notes, 2012, https://corescholar.libraries.wright.edu/etd_all/657 (dostęp: 29.04.2019 r.).

Doroszewski W., Słownik języka polskiego, Warszawa 1966.

Dramat polskich emerytów - coraz częściej popełniają samobójstwa z biedy!, NIEWYGODNE. INFO.PL, 15.07.2015, <https://niewygodne.info.pl/artykul5/02364-Dramat-polskich-emerytow.htm> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Drzewiecki P., Samobójstwa nastolatków w Internecie w perspektywie pedagogiki mediów, "Kultura - Media - Teologia" 2011, t. 5, z. 2, s. 61-72.

Dunin-Dudkowska A., Testament jako zwierciadło kultury. Polsko-amerykańskie studium komparatystyczne, Lublin 2014.

Durkheim É., Samobójstwo, przeł. K. Wakar, Warszawa 2011.

Eco U., Poetyki Joyce'a, przeł. M. Kośnik, Warszawa 1998.

Eichenberg C., Internet message boards for suicidal people: A typology of users, "Cyber psychology & Behavior" 2008, t. 11, z. 1, s. 107-116. <https://doi.org/10.1089/cpb.2007.9924>

EMO, "Subkultura", <http://www.oryginalnoscpodochrona.pl/emo.html> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Engel G.L., The clinical application of the biopsychosocial model, "The American Journal of Psychiatry" 1980, t. 137, z. 5, s. 535-544. <https://doi.org/10.1176/ajp.137.5.535>

Etkind M., ...Or Not to Be: A Collection of Suicide Notes, New York 1997.

Evans G., Farberow N.L., Encyclopedia of Suicide, New York 1988.

Farberow N.L., The Many Faces of Suicide: Indirect Self-Destructive Behavior, New York 1980.

Fincham B. i in., Understanding Suicide. A Sociological Autopsy, Basingstoke 2011. <https://doi.org/10.1057/9780230314078>

Francja: nauczycielka kazała 13-letnim uczniom napisać list pożegnalny, Onet Wiadomości, 12.12.2012, <https://wiadomosci.onet.pl/swiat/francja-nauczycielka-kazala-13-letnim-uczniom-napisac-list-pozegnalny/bbjl2> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Frederick C.J., An investigation of the handwriting of suicidal persons through suicide notes, "Journal of Abnormal Psychology" 1968, t. 73, s. 263-267. <https://doi.org/10.1037/h0025871>

Frederick C.J., Suicide notes: A survey and evaluation, "Bulletin of Suicidology" 1969, t. 5, s. 17-26.

Freuchen A., Grøholt B., Characteristics of suicide notes of children and young adolescents: An examination of the notes from suicide victims 15 years and younger, "Clinical Child Psychology and Psychiatry" 2015, t. 20, z. 2, s. 194-206. <https://doi.org/10.1177/1359104513504312>

Gajda J., Antropologia kulturowa, Kraków 2009.

Gajda S., Gatunkowe wzorce wypowiedzi, w: J. Bartmiński (red.), Współczesny język polski, Lublin 2001.

Galasiński D., Discourses of Men's Suicide Notes: A Qualitative Analysis, London 2017

Gawliński A., Namowa lub pomoc w samobójstwie. Aspekty kryminalistyczne i kryminologiczne, Olsztyn 2017.

Geertz C., Interpretacja kultur. Wybrane eseje, przeł. M. Piechaczek, Kraków 2005.

Gennep A. van, Obrzędy przejścia. Systematyczne studium ceremonii, przeł. B. Biały, Warszawa 2006.

Giles S.P., The Final Farewell: Using a Narrative Approach to Explore Suicide Notes as Ultra-Social Phenomena, 2007, <https://ethos.bl.uk/OrderDetails.do?uin=uk.bl.ethos.731657> (dostęp: 29.04.2019 r.).

Gmitrowicz A., Dlaczego powinniśmy rejestrować zachowania samobójcze?, <https://www.gov.pl/documents/292343/436711/Dlaczego+rejestrowa%C4%87+zachowania+samob%C3%B3jcze.docx> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Gmitrowicz A., Samobójstwa w szpitalach psychiatrycznych, w: B. Hołyst (red.), Kondycja psychiczna społeczeństwa polskiego a samobójstwa, Warszawa 2013.

Gmitrowicz A. i in., Samozkodzenia wśród pacjentów psychiatrycznych oddziału młodzieżowego, "Psychiatria Polska" 2004, supl. 3, s. 67-68.

Gostkiewicz M., Mężczyzna w wieku 35-45 lat, najczęściej bezrobotny. Oto typowy polski samobójca, Gazeta.pl Weekend, 18.03.2016, <http://weekend.gazeta.pl/weekend/1,152121,19676825,mezczyzna-w-wieku-35-45-lat-najczesciej-bezrobotny-oto-typowy.html> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Gottschalk L.A., Gleser G.C., An analysis of the verbal content of suicide notes, "British Journal of Medical Psychology" 1960, t. 33, s. 195-204. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8341.1960.tb01240.x>

Gregory A., The decision to die: The psychology of the suicide note, w: D.V. Canter, L.J. Allison (red.), Interviewing and Deception, Farnham 1999.

Grupa ds. mediów Zespołu roboczego ds. prewencji samobójstw i depresji przy Radzie ds. Zdrowia Publicznego Ministerstwa Zdrowia, Rola mediów w promocji zdrowia psychicznego i w zapobieganiu samobójstwom. Poradnik dla pracowników mediów, Warszawa 2018.

Grzybowski J., Problem kultury jako cywilizacyjnej narracji. Rzecz o uwiedzeniu i interwencji kulturowej, "Warszawskie Studia Teologiczne" 2008, nr 21, s. 227-242.

Gunn J.F., Lester D., Twitter postings and suicide: An analysis of the postings of a fatal suicide in the 24 hours prior to death, "Suicidologi" 2012, t. 17, z. 3, s. 28-30.

Hanford J.H., Suicide in the Plays of Shakespeare, Publications of the Modern Language Association of America 1912, t. 27, z. 3, s. 380-397. <https://doi.org/10.1632/456656>

Hayakawa S.I., Suicide as a communicative act, "ETC: A Review of General Semantics" 1957, t. 15, s. 46-51.

Heidegger M., Czas światobrazu, przeł. K. Wolicki, w: M. Heidegger, Budować, mieszkać, myśleć, Warszawa 1977.

Heim N., Lester D., Do suicides who write notes differ from those who do not? A study of suicides in West Berlin, "Acta Psychiatrica Scandinavica" 1990, t. 82, z. 5, s. 372-373. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0447.1990.tb01403.x>

Henken V.J., Banality reinvestigated: A computer-based content analysis of suicidal and forced death documents, "Suicide and Life-Threatening Behavior" 1976, t. 6, s. 36-43.

Hołyst B., Na granicy życia i śmierci. Studium kryminologiczne i wiktymologiczne, Warszawa 1999.

Hołyst B., Przywrócenie życiu, Warszawa 1991.

Hołyst B., Samobójstwo - przypadek czy konieczność?, Warszawa 1983.

Hołyst B., Suicydologia, Warszawa 2002.

Hołyst B., Suicydologia, Warszawa 2012.

Hołyst B., Życie jest najpiękniejsze, "Gazeta Polska Codziennie", 7.04.2017, nr 1694, s. 14.

Hood R.W. Jr., Effects of foreknowledge of manner of death in the assessment from genuine and simulated suicide notes of intent to die, "Journal of General Psychology" 1970, t. 82, z. 2, s. 215-221.
<https://doi.org/10.1080/00221309.1970.9920639>

Humphrey H., Strumień świadomości - techniki, przeł. S. Amsterdamski, "Pamiętnik Literacki" 1970, t. 61, z. 4, s. 255-283.

Jacobs J., Phenomenological study of suicide notes, "Social Problems" 1967, t. 15, s. 60-72.
<https://doi.org/10.2307/798870>

Jarosz M., Samobójstwa. Dlaczego teraz?, Warszawa 2013.

Jarosz M., Samozniszczenie: samobójstwo, alkoholizm, narkomania, Wrocław 1980.

Jaspers K., Sytuacje graniczne, przeł. A. Staniszevska, w: R. Rudziński, Jaspers, Warszawa 1978.

Joiner T.E., Myths about Suicide, Cambridge 2010.

Joiner T.E., The Perversion of Virtue: Understanding Murder-Suicide, Oxford 2014.

Joiner T.E., Why People Die by Suicide?, Cambridge 2005.

Kaczmarczyk K. (red.), Narratologia transmedialna. Teorie, praktyki, wyzwania, Kraków 2018.

Klub 27, Wikipedia.pl, https://pl.wikipedia.org/wiki/Klub_27 (dostęp: 4.05.2019 r.).

Konwicki T., Mała apokalipsa, Warszawa 1988.

Koszewska I. i in., Internet i nowe technologie w zapobieganiu samobójstwom. Raport na zlecenie Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji, Warszawa, 25.04.2014.

Kowalska J., Obrzędy przejścia w rzeczywistości końca XX wieku. Wprowadzenie, "Etnografia Polska" 1999, t. 43, z. 1-2, s. 21-35.

Kozioł M., Strzygoń, w: J. Bartmiński (red.), Etnolingwistyka, Lublin 1989.

Kroeber A.L., Istota kultury, przeł. P. Sztompka, Warszawa 1973.

Krupa B., Autoagresja - samobójstwo na raty?, "Edukacja Zdrowotna" 2010, nr 2.

Kuczyńska-Koschany K., Dwa paradygmaty samobójstwa czy dwa akty wolnej śmierci? Heinrich von Kleist i Jean Améry, "Przestrzenie Teorii" 2012, nr 18, s. 11-26. <https://doi.org/10.14746/pt.2012.18.1>

Leenaars A.A., Are women's suicides really different from men's?, "Women & Health" 1988, t. 14, z. 1, s. 17-33. https://doi.org/10.1300/J013v14n01_03

Leenaars A.A., A Study of the Manifest Content of Suicide Notes from Three Different Theoretical Perspectives: L. Binswanger, S. Freud and G. Kelly, 1979, <https://scholar.uwindsor.ca/etd/806> (dostęp: 4.05.2019 r.).

- Leenaars A.A., In defense of the idiographic approach: Studies of suicide notes and personal documents, "Archives of Suicide Research" 2002, t. 6, z. 1, s. 19-30.
<https://doi.org/10.1080/13811110213125>
- Leenaars A.A., Psychotherapy with Suicidal People: A Person-Centred Approach, New York 2004.
<https://doi.org/10.1002/9780470713419>
- Leenaars A.A., Suicide across the adult lifespan: An archival study, "Crisis" 1989, t. 10, z. 2, s. 132-151.
- Leenaars A.A., Suicide: A multidimensional malaise, "Suicide and Life-Threatening Behaviour" 1996, t. 26, z. 3, s. 221-236.
- Leenaars A.A., Suicide in the young adult, w: A.A. Leenaars (red.), Life Span Perspectives of Suicide: Time-Lines in The Suicide Process, New York 1991. <https://doi.org/10.1007/978-1-4899-0724-0>
- Leenaars A.A., Suicide notes, communication and ideation, w: R.W. Maris i in. (red.), Assessment and Prediction of Suicide, New York 1992.
- Leenaars A.A., Suicide notes from Canada and the United States, "Perceptual and Motor Skills" 1992, t. 74, z. 1, s. 278. <https://doi.org/10.2466/pms.1992.74.1.278>
- Leenaars A.A., Suicide Notes. Predictive Clues and Patterns, New York 1988.
- Leenaars A.A. i in., Martyrs' last letters: Are they the same as suicide notes?, "Journal of Forensic Sciences" 2010, t. 55, z. 3, s. 660-668. <https://doi.org/10.1111/j.1556-4029.2009.01275.x>
- Leenaars A.A. i in., Suicide notes in alcoholism, "Psychological Reports" 1999, t. 85, z. 2, s. 363-364.
<https://doi.org/10.2466/pr0.1999.85.2.363>
- Leenaars A.A. i in., Suicide notes of adolescents: A life-span comparison, "Canadian Journal of Behavioural Science" 2001, t. 33, z. 1, s. 47-57. <https://doi.org/10.1037/h0087127>
- Leenaars A.A. (red.), Life Span Perspectives of Suicide: Time-Lines in the Suicide Process, New York 1991. <https://doi.org/10.1007/978-1-4899-0724-0>
- Leenaars A.A., Balance W.D., A logical empirical approach to the study of suicide notes, "Canadian Journal of Behavioural Science" 1984, t. 16, z. 3, s. 249-256. <https://doi.org/10.1037/h0080843>
- Leenaars A.A., Lester D., Myths about suicide notes, "Death Studies" 1991, t. 15, z. 3, s. 303-308.
<https://doi.org/10.1080/07481189108252433>
- Lester D., Dramatic suicide notes, w: D. Lester, S. Stack (red.), Suicide as a Dramatic Performance, New York 2015.
- Lester D., Handelman L.D., The content of suicide notes from attempters and completers, "Crisis" 2007, t. 28, z. 2, s. 102-104. <https://doi.org/10.1027/0227-5910.28.2.102>
- Lester D., Heim N., Sex differences in suicide notes, "Perceptual and Motor Skills" 1992, t. 75, z. 2, s. 582. <https://doi.org/10.2466/pms.1992.75.2.582>
- Lester D., Hummel H., Motives for suicide in elderly people, "Psychological Reports" 1980, t. 47, z. 3.1, s. 870. <https://doi.org/10.2466/pr0.1980.47.3.870>
- Lester D., Stack S. (red.), Suicide as a Dramatic Performance, New York 2015.

Linehan M.M., *Diagnosis and Treatment of Mental Disorders. Cognitive-Behavioral Treatment of Borderline Personality Disorder*, New York 1993.

Litman R.E. i in., *The Psychology of Suicide: A Clinician's Guide to Evaluation and Treatment*, New York 1994.

Live Through This, <https://www.livethroughthis.org/> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Longman Handy Learner's Dictionary, Glasgow 1988.

Luxton D.D. i in., *Social media and suicide: A public health perspective*, "American Journal of Public Health" 2012, t. 102, z. 2, sup. 2, s. 195-200. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2011.300608>

Łotman J., *Kultura i eksplozja*, przeł. B. Żyłko, Warszawa 1999.

ŁZ/TO, *Uczniowie musieli napisać list samobójcy. Szkoła przeprosza*, TVP Info, 26.06.2017, <https://www.tvp.info/32964027/uczniowie-musieli-napisac-list-samobojcy-szkola-przeprosza> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Malczewska-Błaszczyk A., *Motyw samobójstwa w filmach i serialach*, Rzeszów 2017.

Maris R.W., *Special issue: Assessment and prediction of suicide: Introduction*, "Suicide and Life-Threatening Behavior" 1991, t. 21, z. 1, s. 1-17.

Meyer C.L. i in., *Explaining Suicide: Patterns, Motivations, and What Notes Reveal*, Cambridge 2017.

Michael C. (red.), *Abschied: Briefe und Aufzeichnungen von Epikur bis in Unsere Tage*, Zürich 1944.

Młynarska P., *Tylko "w coś grają"? A może zabijają kolejnego Dominika?*, Onet Wiadomości, 3.07.2015, <https://wiadomosci.onet.pl/tylko-w-cos-graja-a-moze-wlasnie-zabijaja-kolejnego-dominika/cfmqqj> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Morgenthaler W., *Letzte Aufzeichnungen von Selbstmördern*, Bern 1945.

MW/PFi, *"Próbny list samobójczy?" Szokujący projekt szkolny!*, WP Facet, 26.06.2012, <https://facet.wp.pl/probny-list-samobojczy-szokujacy-projekt-szkolny-6002889487446657a> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Napiórkowski M., *Niebieski Wieloryb. Krótko o nowej niebezpiecznej legendzie*, Mitologia Współczesna, 11.03.2017, <https://mitologiawspolczesna.pl/niebieski-wieloryb-krotkoo-nowej-niebezpiecznej-legendzie/> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Neuringer Ch., *Current Developments in the Study of Suicidal Thinking*, w: E.S. Shneidman (red.), *Suicidology: Contemporary Developments*, New York 1976.

Niederkrötenhaler T. i in., *Papageno v Werther effect*, "British Medical Journal" 2010, t. 341, z. 7778, s. 848. <https://doi.org/10.1136/bmj.c5841>

Niedźwiecki W., *Słownik języka polskiego*, t. 6, Warszawa 1915.

Nowak P., *Podpis księcia. Rozważania o mocy i słabości*, Warszawa 2013.

O'Connor R., *A thematic analysis of suicide notes*, "Crisis: The Journal of Crisis Intervention and Suicide Prevention" 1999, t. 20, z. 3, s. 106-114. <https://doi.org/10.1027//0227-5910.20.3.106>

O'Connor R., Sheehy N., *Zrozumieć samobójcę*, przeł. A. Tanalska-Dulęba, Gdańsk 2003.

- O'Donnell I. i in., Suicide notes, "British Journal of Psychiatry" 1993, t. 163, z. 1, s. 45-48.
<https://doi.org/10.1192/bjp.163.1.45>
- Ogilvie D.M. i in., Some characteristics of genuine versus simulated suicide notes, w: P.J. Stone i in. (red.), The General Inquirer: A Computer Approach to Content Analysis, Cambridge 1966.
- Ogrodowska B., Zwyczaje, obrzędy i tradycje w Polsce, Warszawa 2001.
- Ojcewicz G., Śmierć Sergiusza Jesienina: teza - antyteza - synteza, w: Z. Nowożenowa (red.), Tekst jako kultura. Kultura jako tekst, Gdańsk 2011.
- Okłot M., Phantasms of Matter in Gogol (and Gombrowicz), London 2009.
- Oppenheim M., Sinéad O'Connor is 'Safe' after Posting Alarming Suicidal Facebook Video, "Independent", 8.08.2017, <https://www.independent.co.uk/arts-entertainment/music/news/sinead-o-connor-safe-facebook-video-suicidal-new-jersey-motel-singer-livealone-a7882976.html> (dostęp: 4.05.2019 r.).
- Osgood C.E., Walker E.G., Motivation and language behavior: A content analysis of suicide notes, "Journal of Abnormal and Social Psychology" 1959, t. 59, s. 58-61. <https://doi.org/10.1037/h0047078>
- Ostrowska A., Śmierć w doświadczeniu jednostki i społeczeństwa, Warszawa 1997.
- Paweł VI, Trwajcie mocni w wierze, t. 2, przeł. L. Paluch, Kraków 1974.
- Pawłowska B. i in., Rozpowszechnienie samouszkodzeń dokonywanych przez młodzież w wieku od 16 do 19 lat, "Psychiatria Polska" 2014, t. 50, z. 1, s. 29-42. <https://doi.org/10.12740/PP/36501>
- Pestian J.P. i in., Sentiment analysis of suicide notes: A shared task, "Biomedical Informatics Insights" 2012, t. 5, z. 1, s. 3-16. <https://doi.org/10.4137/BII.S9042>
- Pestian J.P. i in., Suicide note classification using natural language processing: A content analysis, "Biomedical Informatics Insights" 2010, nr 3, s. 19-28. <https://doi.org/10.4137/BII.S4706>
- Phillips D.P., The impact of fictional television stories on US adult fatalities: New evidence on the effect of the mass media on violence, "American Journal of Sociology" 1982, t. 87, s. 1340-1359.
<https://doi.org/10.1086/227596>
- Phillips D.P., The influence of suggestion on suicide: Substantive and theoretical implications of the Werther effect, "American Sociological Review" 1974, t. 39, z. 3, s. 340-354.
<https://doi.org/10.2307/2094294>
- Pirkis J. i in., Suicide and the News and Information Media, 2019,
<https://apo.org.au/sites/default/files/resource-files/2019/02/apo-nid221666-1334306.pdf> (dostęp: 4.05.2019 r.).
- Piskalska L., Zjawisko samobójstwa i opinie osób w wieku 20-35 lat na jego temat, "Etnografia Polska" 2005, t. 49, z. 1-2, s. 197-214.
- Platt S. i in., Parasuicide in Europe: the WHO/EURO multicentre study on parasuicide. I. Introduction and preliminary analysis for 1989, "Acta Psychiatrica Scandinavica" 1992, t. 85, z. 2, s. 97-104.
<https://doi.org/10.1111/j.1600-0447.1992.tb01451.x>
- Plużek Z., Problemy psychologiczne suicydologii, "Przegląd Lekarski" 1982, nr 39, s. 14-43.

Policja, Statystyka. Zamachy samobójcze od 2017 roku, <http://www.statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/zamachy-samobojcze/63803,Zamachy-samobojcze-od-2017-roku.html> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Polski Korpus Listów Pożegnalnych Samobójców, <http://www.pcsn.uni.wroc.pl> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Poradnik samobójstw w Polsce, https://web.archive.org/web/20170721192533/http://jakodejisc.pl/wp-content/uploads/2017/06/poradnik_new.pdf (dostęp: 4.05.2019 r.).

Posner J. i in., Suicide notes in adolescence, "Canadian Journal of Psychiatry" 1989, t. 34, s. 171-176. <https://doi.org/10.1177/070674378903400302>

Project ; - Your Story is Not Over, <https://projectsemicolon.com/> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Prokofiewa T., Language Use in Two Types of Suicide Texts, 2013, <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:668437/FULLTEXT01.pdf> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Reynolds D.K., Farberow N.L., Suicide, Inside and Out, Berkeley 1976.

Ricouer P., Czas i opowieść, t. I: Intryga i historyczna opowieść, przeł. M. Frankiewicz, Kraków 2004.

Ringel E., Gdy życie traci sens, przeł. E. Kaźmierczak, Szczecin 1987.

Ritchie H., Roser M., Causes of Death, <https://ourworldindata.org/causes-of-death> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Rogers J., Lester D., Understanding Suicide: Why We Don't and how We Might, Cambridge 2010.

Rogers J.R. i in., Content analysis of suicide notes as a test of the motivational component of the existential-constructivist model of suicide, "Journal of Counseling & Development" 2007, t. 85, z. 2, s. 182-188. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6678.2007.tb00461.x>

Rosa K., (Nie)wiarygodność danych statystycznych dotyczących zachowań samobójczych. Perspektywa teoretyczna i praktyka społeczna, "Przegląd Socjologiczny" 2012, t. 61, z. 2, s. 265-290.

Rosa K., Listy pożegnalne niedoszłych samobójców. Analiza treści, "Przegląd Socjologiczny" 2012, t. 64, z. 4, s. 103-128.

Rosa K., Krzywani P., Ekspozycja zachowań samobójczych w sieci. Analiza stron internetowych, w: K. Rosa, A. Czabański (red.), Percepcja zachowań samobójczych. Między opiniami a doświadczeniem, Kraków 2014.

Rosiński F.M., Niechciane rodzaje śmierci w tradycji ludowej, w: J. Kolbuszewski (red.), Problemy współczesnej tanatologii. Medycyna - Antropologia kultury - Humanistyka, t. 8, Wrocław 2004.

Roubidoux S.M., Linguistic Manifestations of Power in Suicide Notes: an Investigation of Personal Pronouns, 2012, <https://core.ac.uk/download/pdf/10596936.pdf> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Rożałowska J., Święte znaki. Zjawisko śmierci a obiekty małej architektury sakralnej, w: J. Kolbuszewski (red.), Problemy współczesnej tanatologii. Medycyna - Antropologia kultury - Humanistyka, t. 12, Wrocław 2004.

Rudd M.D., Fluid Vulnerability Theory: A Cognitive Approach to Understanding the Process of Acute and Chronic Suicide Risk, w: T.E. Ellis (red.), Cognition and Suicide: Theory, Research, and Therapy, Washington 2006. <https://doi.org/10.1037/11377-016>

Sacks H., Lectures on Conversation, Oxford 1992.

Sahaj T., Samobójstwo w filmach i powieściach współczesnych, w: K. Rosa, A. Czabański (red.), Percepcja zachowań samobójczych. Między opiniami a doświadczeniem, Kraków 2014.

Samraj B., Gawron J.M., The suicide note as a genre: Implications for genre theory, "Journal of English for Academic Purposes" 2015, nr 15, s. 88-101. <https://doi.org/10.1016/j.jeap.2015.04.006>

Sanger S., Veach P.M., The interpersonal nature of suicide: A qualitative investigation of suicide notes, "Archives of Suicide Research" 2008, t. 12, z. 4, s. 352-365.
<https://doi.org/10.1080/13811110802325232>

Schmidtke A., Häfner H., The Werther effect after television films: New evidence for an old hypothesis, "Psychological Medicine" 1988, t. 18, z. 3, s. 665-676.
<https://doi.org/10.1017/S0033291700008345>

Shapero J.J., The Language of Suicide Notes, 2011,
<https://etheses.bham.ac.uk/id/eprint/1525/1/Shapero11PhD.pdf> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Shneidman E.S., Autopsy of the Suicidal Mind, New York 2004.

Shneidman E.S., Deaths of Man, Baltimore 1973.

Shneidman E.S., Definition of Suicide, New York 1977.

Shneidman E.S., Some reflections of a founder, "Suicide and Life-Threatening Behavior" 1988, t. 18, z. 1, s. 1-12. <https://doi.org/10.1111/j.1943-278X.1988.tb00136.x>

Shneidman E.S., Suicide as Psychache: A Clinical Approach to Self-Destructive Behaviour, Lanham 1993. <https://doi.org/10.1097/00005053-199303000-00001>

Shneidman E.S., Suicide notes reconsidered, "Psychiatry" 1973, t. 36, z. 4, s. 379-394.
<https://doi.org/10.1080/00332747.1973.11023772>

Shneidman E.S., Suicide Notes Reconsidered in the Context of the Life, w: E.S. Shneidman, Suicide as Psychache: A Clinical Approach to Self-Destructive Behaviour, Lanham 1993.

Shneidman E.S., The Suicidal Mind, New York 1996.

Shneidman E.S., Voices of Death, New York 1980.

Shneidman E.S. (red.), Essays in Self-Destruction, New York 1967.

Shneidman E.S. (red.), Suicidology: Contemporary Developments, New York 1976.

Shneidman E.S., Farberow N.L. (red.), The Cry for Help, New York 1961.

Shneidman E.S., Farberow N.L., Clues to Suicide, New York 1957.

Sidorska H., Samobójcy zabijają się z przyczyn ekonomicznych, FAKT24, 17.12.2015,
<https://www.fakt.pl/wydarzenia/polska/samobojcy-zabijaja-sie-z-przyczyn-ekonomicznych/zne6k42>
(dostęp: 4.05.2019 r.).

Sienkiewicz H., Krzyżacy, Wrocław 2017.

Sinyor M. i in., Last wills and testaments in a large sample of suicide notes: Implications for testamentary capacity, "British Journal of Psychiatry" 2015, t. 206, z. 1, s. 72-76.

<https://doi.org/10.1192/bjp.bp.114.145722>

Skwarczyńska S., Szkice z zakresu teorii literatury, Lwów 1932.

Skwarczyńska S., Teoria listu, Białystok 2006.

Skwarczyńska S., Teoria listu, Lwów 1937.

Skwarczyńska S., Wstęp do nauki o literaturze, t. 3, Warszawa 1965.

Sowa B., Polska nie radzi sobie z plagą samobójstw, GazetaPrawna.pl, 16.02.2010,

<https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/artykuly/398808,polska-nie-radzi-sobie-z-plagasamobojstw.html> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Stack S., Media impacts on suicide: A quantitative review of 293 findings, "Social Science Quarterly" 2000, t. 81, z. 4, s. 957-971.

Stengel E., Definitions and Classifications of Suicidal Acts, "Annual Conference for the International Association for Suicide Prevention" 1972, t. 6, s. 19-31.

Stengel E., Suicide and Attempted Suicide, Oxford 1964. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(63\)91612-X](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(63)91612-X)

Szokujący raport. Polacy w samobójczej czołówce Europy, RMF24, 21.04.2015,

<https://www.rmf24.pl/fakty/polska/news-szokujacy-raport-polacy-w-samobojczej-czolowce-europy,-nld,1720932> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Ślipko T., Etyczny problem samobójstwa, Kraków 2008.

This is the Actual Contents of Kurt Cobain's "Suicide Note",

https://kurtcobainssuicidenote.com/kurt_cobains_suicide_note.html (dostęp: 4.05.2019 r.).

Thomas L.V., Trup, przeł. K. Kocjan, Łódź 1991.

Tłumaczenia hasła "samobójstwo" w słowniku polsko-francuskim, Pons,

<https://pl.pons.com/t%C5%82umaczenie?q=samob%C3%B3jstwo&l=frpl&in=pl&lf=pl&qnac> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Tłumaczenia hasła "samobójstwo" w słowniku polsko-włoskim, Pons,

<https://pl.pons.com/t%C5%82umaczenie?q=samob%C3%B3jstwo&l=itpl&in=pl&lf=pl&qnac> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Tomaszewska A., Co nam zostało z dawnych demonów - o współczesnej recepcji samobójstwa, "Okolice. Kwartalnik Etnologiczny" 2005, nr 3-4, s. 44-45.

Tripodes P., Reasoning patterns in suicide notes, w: E.S. Shneidman (red.), Suicidology: Contemporary Developments, New York 1976.

ts//plw, Tatuaze, które skrywają smutną tajemnicę. "To jeszcze nie koniec mojej historii", TVN24,

21.07.2015, <https://www.tvn24.pl/ciekawostki-michalki,5/tatuaz-ze-srednikiem-symbolem-rezygnacji-z-samobojstwa,561885.html> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Tuckman J. i in., Credibility of suicide notes, "American Journal of Psychiatry" 1960, t. 116, s. 1104-1106. <https://doi.org/10.1176/ajp.116.12.1104>

Tuckman J. i in., Emotional content of suicide notes, "American Journal of Psychiatry" 1959, t. 116, s. 59-63. <https://doi.org/10.1176/ajp.116.1.59>

Tuckman J., Ziegler R., A comparison of single and multiple note writers among suicides, "Journal of Clinical Psychology" 1968, t. 24, s. 179-185. [https://doi.org/10.1002/1097-4679\(196804\)24:2<179::AID-JCLP2270240209>3.0.CO;2-R](https://doi.org/10.1002/1097-4679(196804)24:2<179::AID-JCLP2270240209>3.0.CO;2-R)

Tuckman J., Ziegler R., Language usage and social maturity as related to suicide notes, "Journal of Social Psychology" 1966, t. 68, s. 139-142. <https://doi.org/10.1080/00224545.1966.9919674>

Turner V.W., Proces rytualny, przeł. I. Kurz, w: L. Kolankiewicz (red.), Antropologia widowisk, Warszawa 2005.

Utraiainen T., Honkasalo M.L., Women writing their death and dying: Semiotic perspectives on women's suicide notes, "Semiotica" 1996, t. 109, z. 3-4, s. 197-220. <https://doi.org/10.1515/semi.1996.109.3-4.197>

Varandani S., What is Jonghyun's Cause of Death? K-Pop Band SHINee's Singer Dead, "International Business Times", 18.12.2017, <https://www.ibtimes.com/what-jonghyuns-caused-death-k-pop-band-shinees-singer-dead-2629695> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Volant É., Adieu, La vie..., Quebec 1990.

Vovelle M., Śmierć w cywilizacji Zachodu, przeł. T. Swoboda i in., Gdańsk 2004.

Wagner F.F., Suicide notes, "Danish Medical Journal" 1960, t. 7, s. 62-64.

WHO, Adolescent Health epidemiology, https://www.who.int/maternal_child_adolescent/epidemiology/adolescence/en/ (dostęp: 4.05.2019 r.).

WHO, Latest Data on Suicide, https://www.who.int/mental_health/suicide-prevention/en/ (dostęp: 4.05.2019 r.).

WHO, Preventing Suicide: A Resource for Media Professionals, <https://apps.who.int/iris/handle/10665/67604> (dostęp: 4.05.2019 r.).

WHO, Suicide Rate Estimates, Age-Standardized. Estimates by Country, <http://apps.who.int/gho/data/view.main.MHSUICIDEASDRv?lang=en> (dostęp: 4.05.2019 r.).

WHO, Polskie Towarzystwo Suicydologiczne, Zapobieganie samobójstwom. Poradnik dla pracowników mediów, przeł. B. Mroziak, Warszawa 2003.

Wielki słownik polsko-rosyjski, t. 2, Warszawa 1988.

Wierzbicka A., Genry mowy, w: T. Dobrzyńska, E. Janus (red.), Tekst i zdanie, Wrocław 1983.

Williams M., Cry of Pain: Understanding Suicide and Self-Harm, London 1997.

Williams T., Teenage Suicide Notes: An Ethnography of Self-Harm, New York 2017. <https://doi.org/10.7312/will17790>

Witkowska H., Suicide of body and suicide of soul: Two faces of the final decision in Russian experience, "Kronos. Philosophical Journal" 2014, t. 3, s. 172-177.

Wolf H., Suicide notes, "American Mercury" 1931, t. 24, s. 264-272.

Wolkewitz M., Is 27 really a dangerous age for famous musicians? Retrospective cohort study, "British Medical Journal" 2011, t. 343, s. 1284-1287. <https://doi.org/10.1136/bmj.d7799>

Wójcik W., Listy pożegnalne samobójców, "Problemy Kryminologii" 1963, t. 46, s. 780-793.

Zaśko-Zielińska M., Listy pożegnalne. W poszukiwaniu lingwistycznych wyznaczników autentyczności tekstu, Wrocław 2013.

Zaśko-Zielińska M., Nazwy osobowe w podpisach listów pożegnalnych, "Krymigraf " 2012, nr 6, s. 71-77.

Zaśko-Zielińska M., Przemilczane - wypowiedziane: tabu w listach pożegnalnych samobójców, "Rita Baum" 2010, nr 16, s. 32-34.

Zaśko-Zielińska M., Tabu w listach pożegnalnych, w: N. Długosz, Z. Dimoski (red.), Tabu w oku szeroko otwartym, Poznań 2012.

Zimowska S., NEWS: upiorny Momo Challenge to fikcja, CHIP, 5.03.2019, <https://www.chip.pl/2019/03/news-upiorny-momo-challenge-to-fikcja/> (dostęp: 4.05.2019 r.).

Ziółkowska J., Analiza narracji osób po próbach samobójczych, Warszawa 2016.

Zwoliński A., Samobójstwo jako problem osobisty i publiczny, Kraków 2013.